

ชีวิตกับการเมืองไทย ตอน...เกลียดกันสร้างบ้านไม่ได้

ทางเสื่อผ่าน

๑ สมบัติ ภูคาญจน์

อาจารย์สีดา สอนศรี ผู้ลั่นทัดและชำนาญการเรื่องการเมืองในประเทศฟิลิปปินส์ เขียนบทความชิ้นหนึ่งในหน้าหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันพุธที่ 22 มิถุนายนที่ผ่านมา ถึงเรื่องที่ว่าวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะจัดให้มีการประชุมนานาชาติเรื่อง 'บทบาทของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคม' ในปลายเดือนกรกฎาคมที่จะถึงนี้ แล้วก็กล่าวถึงบรรยากาศการเมืองของฟิลิปปินส์ในข้อเขียนมีข้อความตอนหนึ่งว่า "ความรักชาติของฟิลิปปินส์ปรากฏในคำพูดของนายโรฮาส ผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีที่พ่ายแพ้การเลือกตั้ง กล่าวแสดงความยินดีต่อนายดูเตอเตที่ชนะเลือกตั้งว่า "เราจะสร้างประเทศไม่ได้ เพราะความเกลียดชังกัน"

ผมอ่านบทความของอาจารย์สีดาแล้วก็ติดใจในวาทะประโยคนี้นี้

เพราะเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า เราจะร่วมกันสร้างประเทศชาติไม่ได้แน่นอนถ้าคนในชาติจะมีแต่ความรู้สึกที่เกลียดชังกัน

คำพูดนี้ครูของผมนคนหนึ่งซึ่งมีนามว่า 'ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช' ก็เคยพูดให้ผมได้ยินไว้ครั้งหนึ่ง เมื่อนานหลายสิบปีมาแล้ว

ขณะที่ตอบคำถามลูกศิษย์ที่อยากรู้เรื่องสมัยเมื่อตัดสินใจลงเล่นการเมืองเมื่ออายุ 35 แล้วก็เจอ 'ลูกเล่น' การเมืองสารพัดรูปแบบ จนหงุดหงิดต้องตัดสินใจ 'ล้างมือ' ทางการเมือง หันมาเขียนหนังสือและออกหนังสือพิมพ์เองจนกลายเป็น

นักเขียนนิตยสารที่มีคนติดตามทั่วประเทศ นั้น 'อาจารย์คึกฤทธิ์' เล่าว่า

"ผมก็เขียนไปตามความรู้สึกของผมที่มีอะไรก็อยากบอกเล่าออกมาให้คนได้รู้ว่าผมคิดหรือผมมีความเห็นอย่างไร... ซึ่งคนในที่นี้ก็มีทั้งคนอ่านทั่วไป ทั้งนักการเมือง และมีทั้งรัฐบาลที่นั่งบริหารประเทศอยู่ ทุกฝ่ายก็จะรู้ในสิ่งที่ผมคิด... ซึ่งวิธีนี้เป็นประโยชน์ไม่แตกต่างกับงานการเมือง... แต่ทุกอย่างที่ผมเขียน ผมไม่เขียนให้คนรู้สึกเกลียดกันโกรธกัน"

สยามรัฐในแนวทางของอาจารย์คึกฤทธิ์ ที่มักจะ "ชี้เล่น ชี้หัว วิจารณ์ใครก็ให้ยึดหลักเมตตา และไม่ข้ามคนล้ม" ที่อาจารย์คึกฤทธิ์เคยเขียนบอกไว้เองในวันเกิดสยามรัฐปีที่ 21 (ซึ่งผมเสนอไว้เมื่อตอนที่แล้ว) จึงอยู่ในความนิยมของผู้คน ที่ทุกฝ่าย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นทั้งคนวิจารณ์ คนที่ถูกวิจารณ์ และคนทั่วไปอ่านแล้วจะไม่มีความรู้สึกต้องเกลียดกันงานเขียนของอาจารย์คึกฤทธิ์ แม้จะไม่ถึงกับสร้างชาติได้ แต่ก็ช่วยให้ 'สติ' แก่ผู้อ่านได้เสมอ ว่าความเกลียดกันไม่เคยช่วยให้อะไรดีขึ้นมา

หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน เกิดขึ้นเมื่อกลางปี 2493 นอกจากงานวิจารณ์รายวันแล้ว นวนิยายเรื่อง 'โจโจ นายกตลกดกลาง' ซึ่งเริ่มต้นที่หนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์ก็ตามมาจบลงที่สยามรัฐ ขณะที่คอลัมน์ตอบปัญหาประจำวันก็เริ่มฮิตติดตลาด นวนิยายเรื่อง 'เบ้งเฮ็ก' ก็ยังถูก

ผลิตขึ้นอีก จนจบชุดนิยายจีน แม้ว่าการวิจารณ์รายวัน การตอบปัญหาประจำวันจะยังคงมีอยู่และมีสีสันต่อเนื่อง แต่งานเขียนใหม่ๆ ก็ยังตามมาไม่หยุดหย่อน ดังเช่น นวนิยายไทยแนวใหม่เรื่อง 'สี่แผ่นดิน' ก็ยังถูกเปิดตัวขึ้นอีกในวาระที่สยามรัฐรายวันเกิดมาครบหนึ่งปีท่ามกลางบรรยากาศที่รัฐบาลจอมพล ป. บริหารประเทศต่อเนื่องมาเป็นปีที่สามและบ้านเมืองยังมีได้มีพระมหากษัตริย์ประทับอยู่ในประเทศไทย

นวนิยายสี่แผ่นดินเปิดฉากแรกขึ้นในหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวันฉบับวันที่ 26 มิถุนายน 2494 ขณะที่เขียนมาถึงตอนเด็กหญิงพลอยเดินตามแม่จะก้าวข้ามธรณีประตูวังในบทที่หนึ่งบ้านเมืองก็เกิด 'กบฏแมนฮัตตัน' เมื่อปลายเดือนมิถุนาฯ รัฐบาลปราบกบฏได้สำเร็จ พร้อมมาตรการควบคุมหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีเซ็นเซอร์อย่างหนัก คึกฤทธิ์ก็หยุดวิจารณ์หยุดตอบปัญหาหยุดเขียนนิยาย สถานการณ์แห่งการเกลียดโกรธครอบคลุมนั่งคมอยู่พักใหญ่ตลอดเดือนกรกฎาคม-ต่อสิงหาคม ก่อนที่รัฐบาลจะสั่งยกเลิกมาตรการเซ็นเซอร์ทุกอย่างจึงค่อยๆ กลับไปเหมือนเดิมในช่วงเวลาต่อมาผู้อ่านท่านหนึ่ง (ซึ่งใช้นามว่า "เงาะ เมืองจันทร์") เขียนจดหมายถึงคอลัมน์ปัญหาประจำวันถามปัญหาหลายข้อให้คึกฤทธิ์ ปราโมช ตอบเริ่มตั้งแต่ข้อที่หนึ่งซึ่งถามว่า

หน้าที่นายกรัฐมนตรีไทยเราจะมีหน้าที่อะไรบ้าง (ห้ามตอบว่า มีหน้าที่ประสานนิ้วก้อยของ ร.ม.ต.)

ในท่ามกลางสถานการณ์เช่นนั้นการตอบคำถามเช่นนี้ควรจะเป็นอย่างไรดี?... กแล้ว, ไม่อยากตอบ?... หรือว่าถึงเวลาที่ จะระบายอารมณ์สักทีแล้ว... หรือว่าไม่ดี? หรือว่า ฯลฯ... ฯลฯ... นั้น

คำตอบก็ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับประจำวันวันที่ 18 กันยายน 2494 ดังนี้

มีหน้าที่มากมายหลายอย่าง คือ 1.มีหน้าที่สำหรับใช้เครื่องมือที่หูฟังต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

และในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่ต้องบ่น

2.มีหน้าที่สำหรับรับผิดชอบคนทั้งเมือง ฝนไม่ตกแดดไม่ออก ใครมีเรื่องเจ็บอกเจ็บใจอย่างไรก็ตามายกรัฐมนตรีเล่นได้ฟรีๆ

3.มีหน้าที่สำหรับให้คนอื่นอาศัยชื่อตำแหน่งไปเบ่งเพื่อประโยชน์ของเขาถ้าตัวเองรู้เรื่องเข้า อะอะขึ้นมา เขาก็รู้ว่าจะไม่สนับสนุน

4.มีหน้าที่เป็นตู้ไปรษณีย์ คอยรับฟ้องคนทั้งเมือง

5.มีหน้าที่คอยล้างเช็ดอะไรต่ออะไรที่คนอื่นไปทำเประอะเปื่อนไว้โดยที่ตัวเองก็ไมรู้เรื่อง

6.มีหน้าที่เอาใจคนทุกฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายก็จะเอาแต่ใจของตัวเองทั้งนั้น

7.มีหน้าที่ถูกจับเวลาเขาอยากจะทำ และหน้าที่ถูกปล่อย เมื่อเขาเห็นว่าควรปล่อย

8.มีหน้าที่ต้องกอดจูบคนเป็นอันมาก ซึ่งบางคนตัวเองก็ขยะแขยงไม่ยอมเข้าใกล้

9.มีหน้าที่จัดทางหลีกให้แกใครต่อใครที่ไม่ชอบหน้ากันจะได้ไม่ต้องพบกัน

10.มีหน้าที่เป็นเจ้าภาพแต่งงานลูกคนอื่น

11.มีหน้าที่อ่านจดหมาย เสนอโครงการบ้าง บอๆ ที่มีคนส่งไปให้วัน

ละหลายสิบฉบับ

12.มีหน้าที่รับแขกที่มาหาโดยไม่มีธุระอะไรในเวลาทำงานและมีหน้าที่เซ็นหนังสือราชการในเวลาที่ต้องจะนอน

13.มีหน้าที่ต้องอดทนฟังคนมาพูดเรื่องที่ไม่ควรพูด และเรื่องของตนเองก็ไม่เห็นด้วย

14.มีหน้าที่เป็นพระอิฐพระปูน โกรธก็ไม่ได้ ถ้าจูนหรือโกรธขึ้นมา ก็ต้องไปนั่งแอบโกรธอยู่คนเดียวไม่ให้ใครเห็น

15.มีหน้าที่ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ทั้งที่รู้ว่าบางฉบับอาจเอาไปลงผิดๆ

16.มีหน้าที่ไปนั่งเปื่ออยู่ในสภาฯ ทั้งที่มิงานคอยอยู่ที่โต๊ะ อีกเป็นกายเป็นกอง

17.มีหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่างๆ

หน้าที่ทั้ง 17 ข้อนี้ ยังไม่ล้าสมัยเลยสักข้อ ในสถานการณ์บ้านเมืองยุคปัจจุบัน

ครับ เกลียดกันนั้นสร้างชาติบ้านเมืองไม่ได้และคำแนะนำที่มีทั้งใหม่และเก่า (แต่สาระยังใหม่) เช่นนี้ ก็น่าที่จะทำให้คนอ่าน 'ทุกฝ่าย' ไม่เกลียดกันเพิ่มขึ้นหรือขณะครับ